

Javne financije i gospodarstvo Republike Hrvatske u predpandemijskom i pandemijskom razdoblju: analiza Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. - 2026. godine

Grbavec, Ivona

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:377451>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR ZA JAVNU UPRAVU I JAVNE FINACIJE
POREZNI STUDIJ

Ivona Grbavec

Javne financije i gospodarstvo Republike Hrvatske u predpandemijskom i
pandemijskom razdoblju kroz Nacionalni plan
oporavka i otpornosti 2021. – 2026. godine

ZAVRŠNI RAD

MENTOR: doc.dr.sc. Irena Klemenčić

Zagreb, srpanj 2024.

Izjava o izvornosti

Ja, Ivona Grbavec, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ivona Grbavec, v.r.

Zahvale

Veliku zahvalu posvećujem mojoj mentorici doc.dr.sc. Ireni Klemenčić na svim pruženim savjetima, informacijama i uloženom trudu prilikom pregledavanja, čitanja i razmatranja mog rada, te pomoći prilikom izrade istog. Također, zahvaljujem na pruženom znanju i vještinama koje sam od nje stekla protekle tri godine na ovom fakultetu.

Velika hvala i svim profesorima Pravnog fakulteta na poreznom studiju koji su mi prenijeli izuzetno znanje i svojim trudom potaknuli me na ostvarivanje ciljeva u budućem životu. Ponosno ističem prof. dr. sc. Jasnu Bogovac, prof. dr. sc. Sonju Cindori, prof. dr. sc. Terezu Rogić-Lugarić i svoju mentoricu doc. dr. sc. Irenu Klemenčić kao izuzetno profesionalne predavačice, profesorice te vrlo razumne i kolegijalne djelatnice Pravnog fakulteta koje su uvijek spremne pomoći i udijeliti dobar savjet.

Veliko hvala mojoj cijeloj obitelji, posebice mojim roditeljima koji su me svojim savjetima i svakom vrstom podrške gurali kroz moje studijsko obrazovanje, koji su u kasne noćne sate slušali prelistavanje stranica ispitne literature i posebno hvala što su razumjeli da nisam uvijek bila u mogućnosti pomoći im traženo zbog studijskih obaveza.

Zahvaljujem mojem zaručniku koji je protekle 3 godine mog studijskog obrazovanja imao dovoljno razumijevanja za nedostatak mog slobodnog vremena, volje za ponavljanje gradiva prije ispita i na ukupnoj psihičkoj podršci koju mi je pružio od početka mog obrazovanja na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

Hvala svim mojim prijateljima i studijskim kolegama koji su bili dio mog života za vrijeme ovog obrazovanja. Posebna zahvala kolegama koji su slali bilješke, skripte i materijale potrebne kao ispitno gradivo jer bez njih bi sve bilo puno teže.

Na kraju, zahvaljujem svima koji su bilo kako sudjelovali u mojem životu tijekom studijskog obrazovanja, a nisu ovdje poimence spomenuti.

Od srca, svima veliko hvala!

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Sadržaj i struktura rada	1
1.3. Izvori i metode prikupljanja podataka	2
2. PREDPANDEMIJSKO RAZDOBLJE U REPUBLICI HRVATSKOJ	3
2.1. Gospodarska slika 2018. godina	3
2.2. Gospodarska slika 2019. godine	6
3. OKOLNOSTI U DOBA COVID-19 KRIZE.....	8
4. NACIONALNI PLAN OPORAVKA I OTPORNOSTI.....	9
4.1. Struktura plana	10
4.2. gospodarstvo	12
4.3. Tržište rada i socijalna zaštita	15
4.3.1.1. Tržište rada	15
4.3.1.2. Socijalna zaštita	20
4.4. Zdravstvo	23
5. KOMENTAR NA NACIONALNI PLAN OPORAVKA I OTPORNOSTI.....	25
6. ZAKLJUČAK	26
7. LITERATURA I IZVORI	27
8. POPIS SLIKA.....	30

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Cilj ovog rada je razmotriti pojmove javnih prihoda i rashoda, državnog proračuna i gospodarstva u Republici Hrvatskoj u predpandemijskom i pandemijskom razdoblju. Navedeno razdoblje razmatramo s naglaskom na posljedice tog razdoblja koje su bitno narušile gospodarstvo Republike Hrvatske kao što su pad gospodarstva, narušavanje poslovanja poduzeća, promjene u načinu života i socijalni utjecaj tih promjena. S ciljem obnove gospodarstva, Europska unija (u daljnjem tekstu; EU) donijela je strateške dokumente koji su bili poticaj i prijedlog državama članicama EU za sastavljanje vlastitih planova s ciljem obnove. Kako bi sadržajno prikazali načine i strategije kojima je Republika Hrvatska provodila obnovu gospodarstva, detaljnije će biti prikazane odabrane stavke dokumenta Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026. godina (u daljnjem tekstu; Nacionalni plan oporavka).

1.2. Sadržaj i struktura rada

Kako bismo detaljnije mogli proučiti navedene stavke i definirati promjene kroz godine, u prvom dijelu rada je opisana situacija u Republici Hrvatskoj prije 2021. godine, referirajući se na 2018. i 2019. godinu koje se smatraju predpandemijskim razdobljem u Republici Hrvatskoj. Navedeni opis temelji se na gospodarskoj slici i kratkom razmatranju proračuna za odabrane godine predpandemijskog razdoblja.

Drugi dio rada odnosi se na obradu odabranih kategorija iz Nacionalnog plana oporavka kao što su gospodarstvo, tržište rada, socijalna zaštita te zdravstvo kako bi se istaknula područja koja su najviše pogođena posljedicama krize. Cilj obrade kategorija postignut je referirajući se na određene strategije iz odabranih kategorija i razmatranje procijenjenih financijskih vrijednosti potrebnih za provedbu navedenih strategija. Osim kategorija koje se spominju iz Nacionalnog plana oporavka, u svrhu bolje razrade teme, obrađene su specifične situacije koje su u razdoblju od 2019. godine do danas pogodile Republiku Hrvatsku kao što su dva razorna potresa početkom i krajem 2020. godine u kojoj je također zabilježen i prvi slučaj zaraze COVID-19 virusom, a utjecale su na gospodarstvo i javne financije Republike Hrvatske.

U ostatku rada istaknuti su komentari pojedinih subjekata na sam dokument Nacionalnog plana i ostalih popratnih dokumenata bitnih za navedeno razdoblje.

1.3. Izvori i metode prikupljanja podataka

U svrhu razrade navedenog cilja i predmeta rada, izvori i informacije prikupljeni su iz stručne literature, internetskih stranica, stručnih članaka te ostalih informacija objavljenih na službenim stranicama tijela državne uprave.

2. PREDPANDEMIJSKO RAZDOBLJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Predpandemijskim razdobljem u Republici Hrvatskoj smatra se razdoblje od dvije godine: 2018. i 2019. Navedeno razdoblje su posljednje dvije godine koje su održavale kontinuitet zadovoljavajuće gospodarske slike u Hrvatskoj. Da bismo pobliže objasnili taj kontinuitet zadovoljavajuće gospodarske slike, osvrnuti ćemo se na stope BDP-a u obje godine, promotriti bitnije kategorije proračuna za obje godine te ih u određenim kategorijama i usporediti radi lakšeg razumijevanja. Zaposlenost kao jedna od bitnijih stavki uspješnog gospodarstva može se istaknuti kao prva za razmotriti.

2.1. Gospodarska slika 2018. godina

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku preuzetih iz evidencija aktivnih osiguranika Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, krajem mjeseca listopada 2018. godine u Republici Hrvatskoj bilo je zaposleno sveukupno 1,42 milijuna osoba¹. Suprotno navedenome, ističe se nezaposlenost koja je na godišnjoj razini 2018. godine pala za 2,1% u odnosu na godinu prije² iz čega možemo zaključiti kako je navedena godina u segmentu zaposlenosti bila uspješnija i povoljnija za poboljšanje gospodarske slike.

Referirajući se na BDP kao bitni pokazatelj gospodarske slike, u 2018. godini je bruto domaći proizvod rastao sporije u odnosu na godinu prije. Godine 2017. BDP je rastao po stopi od 2,9%, a u 2018. godini rast je bio nešto slabiji i iznosio je 2,6%. Razlika u postotku nije neobična jer je sporiji rast BDP-a iste godine zabilježen i na globalnoj razini, kao što je zabilježeno uspoređivanje rasta u čak dvadesetak zemalja članica EU.³

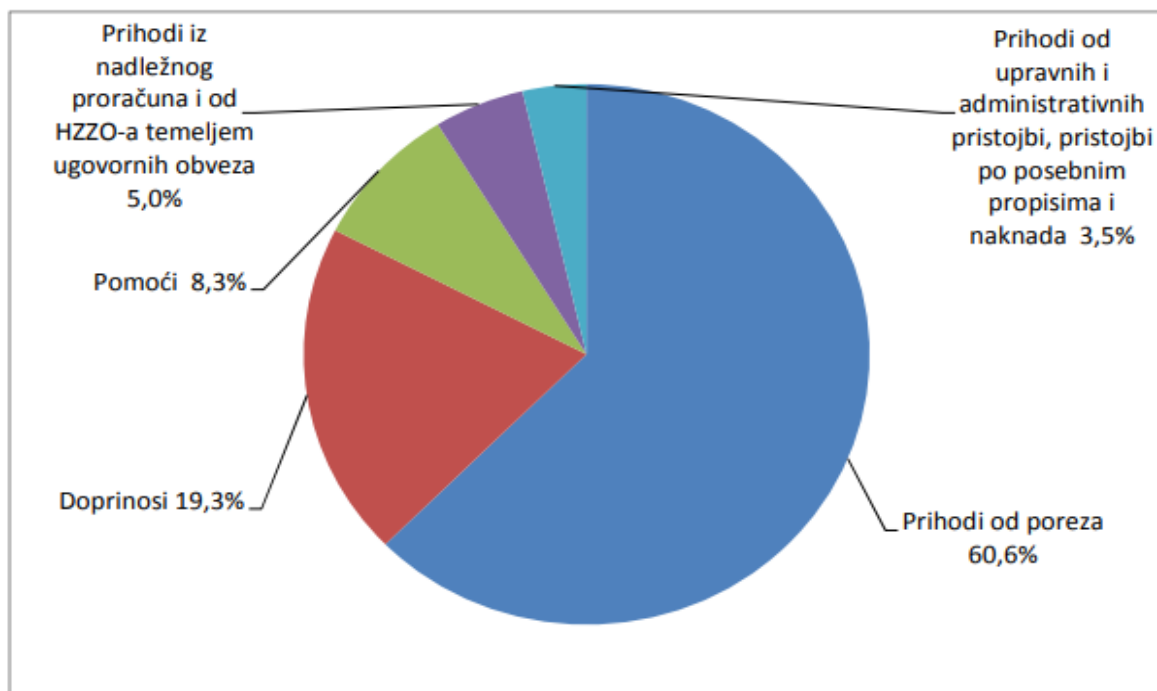
¹ <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/dzs-broj-zaposlenih-pao-stopa-nezaposlenosti-porasila-na-9-1-posto-36127> , 15. svibnja 2024.

² <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/dzs-broj-zaposlenih-pao-stopa-nezaposlenosti-porasila-na-9-1-posto-36127> , 15. svibnja 2024.

³ <https://www.hgk.hr/documents/hrvatsko-gospodarstvo-2018-web5de4e54e2e6c2.pdf> , 16. svibnja 2024.

Tako je prema podacima⁴ Hrvatske Narodne Banke u 2018. godini BDP iznosio 12.814,00 eura po stanovniku.⁵

Osim BDP-a i ostali makroekonomski učinci uvelike su pridonijeli povećanju prihoda državnog proračuna, te su tako ostvareni prihodi u iznosu 129,4 milijarde kuna što je u odnosu na prethodnu godinu povećanje prihoda za 5,5%.⁶ Najznačajniju stavku proračuna u strukturi čine porezni prihodi s udjelom 60,6%, a zatim prihodi od doprinosa s udjelom 19,3%.⁷

Slika 1. Struktura ostvarenja prihoda poslovanja u 2018. godini prema ekonomskoj klasifikaciji

Izvor: Ministarstvo financija, Godišnji izvještaj izvršenja državnog proračuna za 2018. godinu – vodič za građane

⁴ <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori> , 20. svibnja 2024.

⁵ „Podaci su iskazani prema metodologiji ESA 2010. Podaci koji se odnose na razdoblje prije 1. siječnja 2023. preračunani su u eure prema fiksnom tečaju (1 euro = 7,53450 kuna). „ - <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori>

⁶ Sažetak proračuna 2018. godine za građane, dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Informacije_za_građane/izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202018.%20-%20Vodic%20za%20građane.pdf , 20. svibnja 2024.

⁷ Sažetak proračuna 2018. godine za građane, dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Informacije_za_građane/izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202018.%20-%20Vodic%20za%20građane.pdf , str.3 , lijevi stupac, zadnji paragraf, druga rečenica, 20. svibnja 2024.

Porezni aspekt proračuna istaknut je kroz nekoliko kategorija prihoda. Kategorije koje se prema iznosima najviše ističu u proračunu odnose se na prihode od poreza na dobit, prihodi od poreza na dodanu vrijednost (u daljnjem tekstu; PDV), prihodi od posebnih poreza i trošarina, prihodi od ostalih poreza na robu i usluge, prihodi od poreza na dobitke od igara na sreću i naknada od priređivanja igara na sreću, prihodi od doprinosa, pomoći i imovine.

Prema postocima gore navedenih kategorija prihoda ističe se kako je prihod od PDV-a u iznosu 51,6 milijardi⁸ kuna te prihod od doprinosa u iznosu 24,9 milijardi⁹ kuna.

U suprotnosti prihoda u proračunu nalazi se stavka rashoda te su tako rashodi državnog proračuna za 2018. godinu iznosili 129,6 milijardi kuna.¹⁰ Rashode možemo promatrati kao dvije kategorije rashoda; rashode od poslovanja i rashode za nabavu nefinancijske imovine.

Prema ekonomskoj klasifikaciji u strukturi rashoda od poslovanja nalaze se kategorije rashoda za zaposlene, materijalni rashodi, financijski rashodi, rashodi za subvencije, pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna, te naknade građanima i kućanstvima, socijalnoj skrbi, doplatak za djecu i porodiljni dopust i kategorija naknada za nezaposlene na koju ćemo se u daljnjem tekstu osvrnuti kao bitnu stavku Nacionalnog plana. Među navedenim stavkama najveći udio u rashodima ima stavka naknada građanima i kućanstvima s udjelom 38%, nakon toga slijede naknade za zaposlene s udjelom 22% i pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna s ukupno 12% udjela u rashodima¹¹. Kada bismo za potrebe daljnjeg razmatranja definirali rashode prema funkcijskoj klasifikaciji, navedeni podaci ekonomske klasifikacije jasno nam prikazuju kako se prema funkcijskoj klasifikaciji najveći udio rashoda odnosi na socijalnu zaštitu s udjelom 39%, nakon čega su rashodi za opće javne usluge s udjelom 13%.¹²

⁸Sažetak proračuna 2018. godine za građane, dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Informacije_za_građane/izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202018.%20-%20Vodic%20za%20građane.pdf, 20. svibnja 2024.

⁹Sažetak proračuna 2018. godine za građane, dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Informacije_za_građane/izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202018.%20-%20Vodic%20za%20građane.pdf, 20. svibnja 2024.

¹⁰Sažetak proračuna 2018. godine za građane, dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Informacije_za_građane/izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202018.%20-%20Vodic%20za%20građane.pdf, 20. svibnja 2024.

¹¹Sažetak proračuna 2018. godine za građane, dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Informacije_za_građane/izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202018.%20-%20Vodic%20za%20građane.pdf, 21. svibnja 2024

¹²Sažetak proračuna 2018. godine za građane, dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Informacije_za_građane/izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202018.%20-%20Vodic%20za%20građane.pdf, 21. svibnja 2024

Komentar na gospodarsku sliku 2018. godine većinom je bio pozitivan, kako iz razloga što su se financijski brojevi održavali na pozitivnoj razini tako i zbog niske inflacije i posebice stabilnog tečaja kune. Osim pozitivnih financijskih brojeva, gospodarsku sliku na bolju razinu podigao je rast zaposlenosti u 2018. godini te samim time i pad stope nezaposlenosti.

Sve te pozitivne komentare za gospodarstvo Republike Hrvatske prepoznale su i neke bitne međunarodne institucije te su tako dvije od tri najveće kreditne rejting institucije u 2018. godini povećale ocjene kreditnog rejtinga za Hrvatsku, a zbog svih dobrih ostvarenja Hrvatska je 2019. godine izašla iz procedura prekomjernih makroekonomskih ravnoteža.¹³

2.2. Gospodarska slika 2019. godine

Prema predviđanjima Europske komisije, procijenjeno je da će uspjeh gospodarstva u 2019. godini u najvećoj mjeri proizlaziti iz potrošnje kućanstava. Navedena predviđanja postignuta su pozitivnim razmatranjem gospodarstva 2018. godine koja je potaknula dodatno povećanje zaposlenosti, povećanje plaća uz nizak prag inflacije. Predviđanja Europske komisije dobrim dijelom su ostvarena, a osim navedenih pokretača pozitivnim brojevima uvelike je pridonijela turistička sezona koja je u prva dva tromjesečja ostvarila neočekivan devizni prihod preko 2 milijuna eura.¹⁴

Nastavno na 2018. godinu, gospodarska slika 2019. godine u Republici Hrvatskoj pratila je pozitivne trendove, tako je zaposlenost u 2019. godini porasla i samim time stope nezaposlenosti nastavile su padati na rekordno niske razine.

Novost u gospodarstvu ostvarilo je povećanje građevinskih aktivnosti koja je naglo porasla u odnosu na prethodne godine. Industrijska proizvodnja je nakon blagog pada u prethodnoj godini zabilježila lagani pomak prema boljitku i napretku u tekućoj godini.

Pozitivan razvoj ostvario je državni proračun sa viškom koji je iznosio nešto više od 49 milijuna kuna. Proračunska strana prihoda ostvarena je u iznosu 139,9 milijardi kuna.

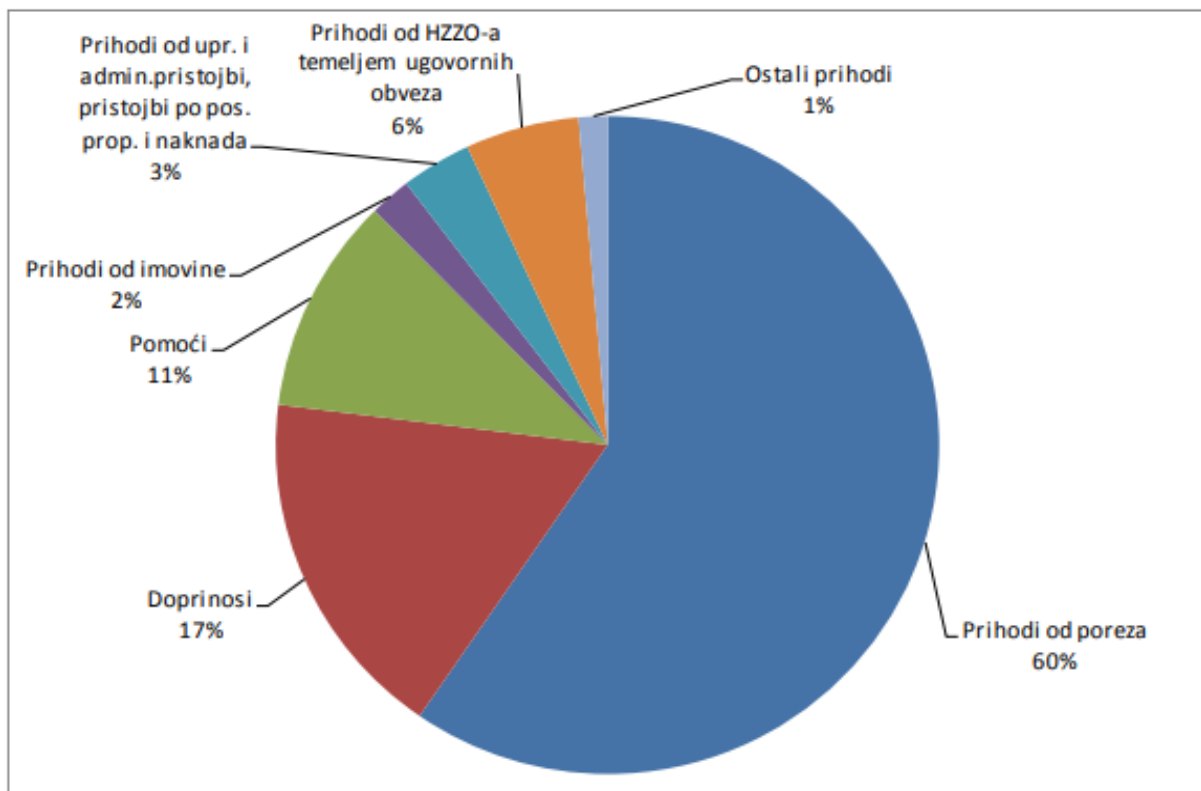
Na ostvarenje rasta prihoda u odnosu na prijašnju godinu pridonijeli su pozitivni makroekonomski učinci i porezne reforme koje su bile u primjeni od početka 2019. godine.

¹³<https://www.hgk.hr/documents/hrvatsko-gospodarstvo-2018-web5de4e54e2e6c2.pdf> , Hrvatska Gospodarska Komora; Hrvatsko gospodarstvo 2018. godine - str 3, predzadnji paragraf , 21. svibnja 2024

¹⁴Analiza turizma 2018. godine, dostupno na: https://www.eizg.hr/userdocsimages/publikacije/serijske-publikacije/sektorske-analize/sa_turizam_2019.pdf , 22. svibnja 2024

Porezne reforme tako su od najistaknutijih bile porezna reforma u sustavu poreza na dodanu vrijednost, smanjenjem stope sa 25% na 13% posto za svježe meso, higijenske proizvode, dječje pelene, voće i povrće te smanjenje stope za lijekove na 5%.

Tako su porezni prihodi u proračunu 2019. godine ostvarili iznos od 82.7 milijardi kuna.¹⁵ Važnije iznose u poreznim prihodima ostvarile su kategorije poreza na dobit, poreza na dodanu vrijednost, posebnih poreza na promet i trošarine, prihodi od doprinosa i pomoći, te prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi koji su svoje iznose ostvarili u milijardama kuna u odnosu na milione ostalih kategorija poreznih prihoda.

Slika 2. Struktura ostvarenja prihoda poslovanja u 2019. godini prema ekonomskoj klasifikaciji

Izvor: Ministarstvo financija, Godišnji izvještaj izvršenja državnog proračuna za 2019. godinu – vodič za građane

¹⁵Informacije za građane, državni proračun 2019. godine, dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocImages//dokumenti/Informacije_za_građane//Izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202019.%20-%20Vodic%20za%20građane.pdf, 22. svibnja 2024

Ukidanjem nekih doprinosa u kategorijama obveznog osiguranja, zaštite na radu rasterećena su davanja poduzetnika na plaću što se pozitivno odrazilo na veće iznose za moguću potrošnju u industriji i proizvodnji.

Ukupni rashodi državnog proračuna za 2019. godinu iznosili su 139,9 milijardi kuna što je činilo iznos u 100,6% udjelu planiranih rashoda za navedenu godinu. Iz ukupnog iznosa rashoda ističu se rashodi od poslovanja u iznosu 135,9 milijardi kuna među kojima se izdvajaju kategorije rashodi za zaposlene u iznosu 29,6 milijardi kuna, rashodi za pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna u iznosu 16,1 milijardu kuna i naknade građanima i kućanstvima sa najvećim iznosom od ukupno 49,3 milijarde kuna.¹⁶

Gospodarska slika 2019. godine bila je obilježena pozitivnim iznosima, komentarima i predviđanjima. Tako je Vlada Republike Hrvatske potaknuta poboljšanjem u gospodarstvu predviđala narednu 2020. godinu kao godinu većeg i jačeg uspjeha, kao godinu rasta Republike Hrvatske kako na državnoj tako i na globalnoj razini, ali planiranja i predviđanja nisu se ostvarila uslijed nepredviđene situacije koja je pogodila svijet u prosincu 2019. godine, a zatim i Republiku Hrvatsku u veljači 2020. godine.

3. OKOLNOSTI U DOBA COVID-19 KRIZE

U veljači 2020. godine, Republiku Hrvatsku zahvatila je pandemija novog COVID-19 virusa koja je osim velikih poteškoća u zdravstvu kako javnom tako i privatnom, nanijela velike probleme državnom gospodarstvu. Predpandemijsko razdoblje koje je bilo posebice pozitivno za gospodarsku sliku ubrzo je bilo jako narušeno pod utjecajem nove bolesti. Države su pod zbog navedene krize morale zatvarati svoje granice što je onemogućilo kretanje kapitala, usluga i ljudi te samim time prouzročilo pad svih gospodarskih aktivnosti.

Kako je potpuno zatvaranje državnih granica i gospodarstava utjecalo na cijeli svijet, tako je i u Hrvatskoj nastao problem smanjenja potrošnje što je izazvalo drastičan pad BDP-a. Vlada Republike Hrvatske je od samog početka dolaska krize u državu poduzimala mjere kojima je očuvala gospodarstvo od potpunog sloma. Mjere koje je vlada poduzimala najviše su se

¹⁶Informacije za građane, državni proračun 2019. godine, dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocImages//dokumenti/Informacije_za_gradane//Izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202019.%20-%20Vodic%20za%20gradane.pdf, 22. svibnja 2024

odnosile na očuvanje radnih mjesta, očuvanje likvidnosti poduzeća i ekonomske stabilnosti kako bi utjecala na održavanje potrošnje kućanstava, industrijske i opće proizvodnje i samim time održala gospodarstvo na pozitivnoj razini.

Nažalost, Republika Hrvatska imala je većih problema od ostalih država koje su bile pogođene COVID-19 krizom; trud koji je ulagala u održavanje gospodarstva narušile su dvije velike elementarne nepogode, a to su dva potresa koja su početkom krize pogodila Hrvatsku. Država je samim time zapala u veće financijske probleme i nosila se sa sanacijom velikih oštećenja uslijed kojih su građani ostali bez domova, narušena je prometna i gospodarska infrastruktura kao i okoliš. Vlada Republike Hrvatske tada je uz sve mjere imala još jedan problem za riješiti; socijalna pomoć građanima pogođenim potresom čija je imovina stradala te su tako ostali bez kuća, financija, egzistencijalnih minimuma i našli se u velikom problemu u već i onako izazovnoj gospodarskoj situaciji.

Usprkos navedenim poteškoćama, Vlada je nastavila s rješavanjem krize kroz upravljanje javnim financijama, napredak i oporavak zdravstvenih, ekonomskih i socijalnih posljedica, a to sve kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti.

4. NACIONALNI PLAN OPORAVKA I OTPORNOSTI

Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. godine dokument je koji sustavno definira područja ulaganja i reforme u koje se ulaže radi postizanja ekonomskog i društvenog oporavka te osim toga i jačanje otpornosti cijele države i njenog gospodarstva na moguće buduće krize.¹⁷ Služi ostvarivanju ciljeva koji se za vrijeme krize pokušavaju ostvariti na razini cijele Europske unije; promicanje ekonomskog, društvenog i teritorijalnog sjedinjenja u EU, jačanje ekonomske otpornosti, jačanje društvene otpornosti, smanjivanje društvenih i ekonomskih učinaka krize i na kraju poticanje zelene i digitalne tranzicije¹⁸. Jedinstveni je financijski instrument koji služi za oporavak gospodarske situacije nakon krize. Poticaj za izradu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti bio je Instrument za oporavak i otpornost (RRF) koji je središnji dio plana EU da izađe iz krize jača i otpornija. Instrument za oporavak i otpornost služi za prikupljanje sredstava zaduživanjem na tržištima kapitala koja su zatim dostupna državama članicama EU za provedbu

¹⁷ Vlada Republike Hrvatske; Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. godina, 25. svibnja 2024

¹⁸<https://planoporavka.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491>, 25. svibnja 2024

reformi i strategija¹⁹. Polazna točka koja je sam temelj za Nacionalni plan oporavka i otpornosti (dalje u tekstu: Nacionalni plan) Republike Hrvatske bili su ciljevi koje je Republika Hrvatska namjeravala postići kako uspostavila gospodarski oporavak, komplementarnost s drugim planovima i ciljevima, te socijalni učinci.²⁰

4.1. Struktura plana

Nacionalni plan strukturiran je prema komponentama na koje se odnosi; svaka komponenta je jedno područje na koje se odnose planovi. Kao i većina strateških dokumenata, svaka komponenta podijeljena je na podkomponente koje se odnose na manje cjeline unutar glavnih ciljeva.

Svaka od komponenti sadrži reformu koja će biti bazna stavka prilikom oporavka situacije u području na koje se odjeljak odnosi. Unutar reformi i komponenti nalazi se detaljan opis koji osigurava jednostavnije razumijevanje i snalaženje u samom planu i ciljevima. Tako, navedeni opis sadrži nekoliko bitnih dijelova; ciljevi, mjere, izazovi, ciljane skupine, iznosi koji su procijenjena vrijednost ulaganja u određenu kategoriju, investicije i vrijeme provedbe reforme.

Referirajući se na navedene komponente, iz plana možemo izdvojiti 5 bitnih kategorija na koje se plan najviše osvrnuo, te osim tih kategorija i jednu inicijativu.

Inicijativa je stručno uklopljena u cilj oporavka ponajviše iz razloga što se odražava na *obnovu zgrada*. Inicijativa obnove zgrada osim što ima za cilj obnoviti zgrade sa statusom kulturnog dobra, poboljšati postojeće zgrade u smislu otpornosti od prirodnih katastrofa i uključiti energetska uštedu prilikom izgradnje novih objekata, u planu je kao bitna sastavnica održivog razvoja u Hrvatskoj.²¹ Komponentu obnove zgrada bitno je uspješno ostvariti ponajviše zbog renovacije zgrada koje su nastradale prilikom dva potresa koja su pogodila Hrvatsku u vrijeme COVID-19 krize.

¹⁹ Instrument za oporavak i otpornost, dostupan na stranicama Europske komisije: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en, 07. rujna 2024.

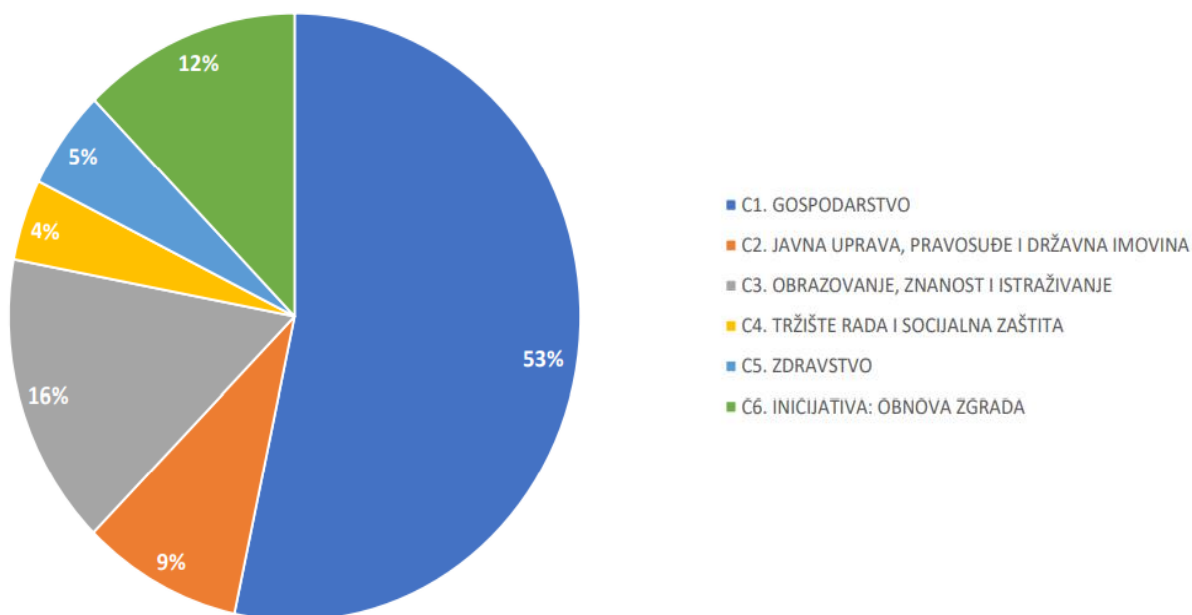
²⁰ Ciljevi za oporavak države iz krize na temelju Nacionalnog plana, dostupni u dokumentu Nacionalnog plana: <https://planoporavka.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%20C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491>, 10. lipnja 2024

²¹ Inicijativa obnove zgrada prema Nacionalnom planu, dostupna na: <https://planoporavka.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%20C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491>, 10. lipnja 2024

Kako je navedeno *supra* u planu je istaknuto 6 bitnih kategorija, a one su taksativno navedene kako slijedi: ²²

1. Gospodarstvo
2. Javna uprava, pravosuđe i državna imovina
3. Obrazovanje, znanost i istraživanje
4. Tržište rada i socijalna zaštita
5. Zdravstvo
6. Inicijativa: Obnova zgrada

Iz navedenih kategorija ukupna procijenjena vrijednost ulaganja izražena je u kunama bez PDV-a, a u euro protuvrijednosti iznosi 5.680.536.200,14 €.

Slika 3. Raspodjela ulaganja po komponentama Nacionalnog plana

Izvor: Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. godine

²²Kategorije Nacionalnog plana, dostupno u dokumentu Nacionalnog plana: <https://planoporavka.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491> , 10. lipnja 2024

Komponente definirane u Nacionalnom planu strukturirane su na način da je usklađenost i povezanost samih komponenti, ciljeva i ulaganja u njih prioritetno povezana sa još nekoliko Vladinih dokumenata: Programom Vlade Republike Hrvatske 2020. – 2024. i Nacionalnom razvojnom strategijom do 2030. godine.

Govoreći o Programu Vlade Republike Hrvatske (dalje u tekstu; Program 2020. – 2024.), možemo istaknut kako je program definiran u nekoliko komponenti koje prikazuju prioritetna područja, mjere i aktivnosti koje je potrebno poduzeti kako bi se osigurale određene perspektive, suverenosti i sigurnosti. Iz navedenog proizlazi nekoliko područja na koja sam Program 2020. – 2024. najviše obraća pozornost, a to su: osiguranje socijalne sigurnosti, demografski opstanak, bolji životni standard, razvoj poljoprivrede i energetike te otpornije gospodarstvo.²³

Kako bismo bolje shvatili što su glavni ciljevi promjena u navedenim kategorijama prema Nacionalnom planu i Programu 2020. – 2024 u daljnjem tekstu biti će objašnjeno i razređeno nekoliko glavnih komponenti i strategija koje su znatnije utjecale na javne financije Republike Hrvatske u razdoblju krize, te na gospodarstvo.

4.2. Gospodarstvo

Kriza je imala negativan utjecaj na gospodarstvo te je tako u 2020. godini zabilježen nagli pad aktivnosti u gospodarstvu od čak 8%. Vladine mjere koje su poduzete u trenutku saznanja za navedeni pad, prvenstveno su usmjerene na očuvanje radnih mjesta i likvidnosti poduzeća. Problem je riješen samo kratkoročno, uspješno je ostvaren plan osiguravanja radnih mjesta, ali s obzirom na sve veće krizne posljedice koje su se nizale u Hrvatskoj potrebno je bilo usmjeriti određene aktivnosti ka postizanju veće i jače konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva. Jačanje gospodarstva, očuvanje radnih mjesta i ostvarenje konkurentnosti dugoročni su ciljevi koje je bilo ostvariti jer direktno utječu na javne financije Republike Hrvatske.

²³Program Vlade Republike Hrvatske, dostupan na:

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Dokumenti%20Vlada/Program%20Vlade%20Republike%20Hrvatske%20za%20mandat%202020.%20-%202024..pdf>, 14. lipanj 2024.

Padom aktivnosti poduzeća državni prihodi bi se znatno smanjili i državni proračun bio bi uvelike oštećen te bi izgubio ravnotežu prihoda i rashoda.

Opće je poznato kako poduzeća svojom aktivnosti pune državni proračun najviše putem poreza na poreza na dodanu vrijednost kao poreza na promet/potrošnju te putem poreza na ostvarenu dobit i poreza na dohodak koji se odvaja iz primitaka njihovih zaposlenika. Slabim poslovanjem poduzeća smanjuje se iznos dobiti, potreba za zaposlenicima i radnicima pa se potaknuto time smanjuje i iznos poreza koji se plaća na ostvarenu dobit (niža dobit = niža osnovica = niži iznos poreza) te iznos poreza koji se plaća na dohodak (manje radnika = manje plaće = manji iznosi poreza). Iz tog razloga Vlada je krenula u oporavak putem ostvarenja planova i strategija. Kako bi se ostvarili navedeni planovi, bilo je potrebno razviti nove mjere i politike koje u glavni stavljaju naglasak na privlačenje privatnih investicija od kojih bi se ostvarila velika korist.

Postizanje cilja očuvanja radnih mjesta i sprječavanje nezaposlenosti, Europska Komisija pokrenula je tako što je ostvarila privremenu potporu za ublažavanje nezaposlenosti. Kako bi se nezaposlenost ublažila osigurana su financijska sredstva koja su služila za sprječavanje negativnih gospodarskih i socijalnih posljedica pandemije COVID-19 krize.

Privremena potpora je postignuta putem instrumenta SURE. To je europski instrument za privremenu potporu radi smanjena rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji.

Kroz navedeni instrument, svaka država koja je pogođena COVID-19 krizom ostvarila je pravo na financijsku pomoć u iznosu do 100 milijardi eura u obliku zajmova koje EU odobrava po povoljnim uvjetima.

Zajmovi koji su odobreni državama članicama u okviru instrumenta SURE temeljili su se na dobrovoljnim jamstvima država članica koje su ih zaprimale. Princip kojim je to ostvareno je taj da doprinos države koja zaprima zajam u ukupnom iznosu jamstva odgovara njezinom relativnom udjelu u ukupnom bruto nacionalnom dohotku (dalje u tekstu: BND) EU na temelju proračuna za 2020. godinu. Instrument iskazuje solidarnost EU prema državama članicama.

Isplate iz navedenog instrumenta zaprimljene su 14. prosinca 2022. godine čime je zaključen posljednji poziv državama za sudjelovanje u okviru SURE instrumenta. Isplata zajmova je obavljena u iznosu od 98,4 milijarde eura za 19 država članica EU.

Financiranje SURE instrumenta ostvareno je putem izdavanja obveznica s društvenim učinkom od strane Komisije.²⁴

Društvena obveznica je instrument čiji se prihod koristi isključivo za potpuno ili djelomično financiranje, refinanciranje ili prikupljanje sredstava za projekte s društveno korisnim ishodima.²⁵ Obveznice su postigle velik interes na luksemburškoj zelenoj burzi te su se tako prikupljena sredstva prenosila državama članicama u obliku zajmova koji su služili za ispomoć u pokrivanju troškova povezanih s financiranjem nacionalnih programa skraćениh radnih vremena i ostalih mjera koje su države individualno pokretale kako bi lakše odgovorile na krizne posljedice pandemije.²⁶

Prilikom oporavka gospodarstva u skladu s ciljevima i strategijama usklađeni su ciljevi za energetska tranziciju. Osim navedenog, jedna od bitnijih podkomponenti za razvoj gospodarstva je i digitalna transformacija gospodarstva. Digitalna transformacija gospodarstva za cilj ima pružiti potporu hrvatskim tvrtkama u namjerama ulaska u digitalni ekosustav, razvoj digitalnih poslovnih modela i digitalnih vještina kako bi se omogućila prilagodba organizacijskih struktura.

Ulaganje u spomenutu komponentu ima za cilj financiranje tehničke pomoći koja služi za nekoliko slijedećih stavaka; edukacija zaposlenika, podrška u konzultacijama, izrada akcijskih planova za provedbu strateških dokumenata. Način na koji će se digitalizacija lakše provesti je putem vaučera za istu. Vaučeri se dijele na nekoliko vrsta od kojih svaki ima za cilj poboljšati neku karakteristiku digitalizacije; vještine, marketing, kibernetička otpornost, razvoj i primjena proizvoda i usluga. Vaučeri se izdaju na pojedinačni maksimalni iznos od 150.000 jedinica kunske protuvrijednosti, a ukupan proračun za navedenu komponentu iznosi 14.500.000 jedinica kunske protuvrijednosti. Vrijednost koja je izdana putem vaučera i proračun koji je korišten za digitalnu transformaciju gospodarstva ulazi u bespovratna sredstva za ispunjene Nacionalnog plana oporavka i otpornosti.²⁷

²⁴SURE instrument, dostupno na stranicama Europske komisije: https://economy-finance.ec.europa.eu/eu-financial-assistance/sure_en?prefLang=hr&etrans=hr, 14. lipnja 2024.

²⁵Definicija društvene obveznice, dostupno na: <https://www.eionet.europa.eu/gemet/hr/concept/15385>, 15. lipnja 2024.

²⁶O zajmovima za financiranje oporavka, dostupno na stranicama Europske komisije: https://economy-finance.ec.europa.eu/eu-financial-assistance/sure_en?prefLang=hr&etrans=hr, 15. lipnja 2024.

²⁷Vaučeri i proračun za digitalnu transformaciju, dostupno na: <https://planoporavka.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491>, 15. lipnja 2024.

Potencijal koji je ostvaren iz razvijanja gospodarstva te ostvarivanja energetske i zelene tranzicije doveo je Republiku Hrvatsku na višu ljestvicu ne samo u području gospodarstva već i samog okoliša. Poboljšanje kroz tranzicije u slučaju okoliša ostvarilo je veću dostupnost određenih usluga svim građanima.

Govoreći o uslugama, posebice se možemo osvrnuti na javne usluge koje su kada spomenemo digitalizaciju u značajnom zaostatku od ostalih država članica. Nacionalnim planom konkretizirana je ideja ulaganja u napredak i razvitak digitalizacije javnih usluga. Ostvarenjem cilja digitalizacije postigla bi se izuzetno razvijenija komunikacija između građana s jedne strane i države s druge strane te bi se u situacijama kriznih vremena, poput onih koja su pogodila Republiku Hrvatsku početkom 2020. godine, omogućilo efikasnije i brže pružanje usluga. Stoga, digitalizacija gospodarstva velikim će dijelom biti usmjerena na javni sektor, pritom se misli na obrazovanje, državnu upravu, pravosuđe i zdravstvo koje će u nastavku biti bolje analizirano.

Povezujući poteškoće prouzročene pandemijom COVID-19 među državama članicama, Europska Komisija također je usmjerila proračun Europske Unije na poticanje razvoja digitalne tehnologije kako bi se u budućnosti lakše poduprli ljudi i poduzeća. Za ostvarenje navedenog, Komisija je preložila instrument za oporavak koji je nazvan „*Next Generation EU*“ (dalje u tekstu; NGEU). Osim glavnih ciljeva postavljenih od strane Europske Komisije s ciljevima utjecaja na digitalizaciju EU, instrument će također utjecati i potpomagati individualne planove i potprograme država članica s namjerom na višu razinu digitalizacije u cijeloj Europskoj Uniji. Vrijednost instrumenta NGEU iznosi 806,90 milijardi eura.²⁸

4.3. Tržište rada i socijalna zaštita

4.3.1.1. Tržište rada

Cilj komponente tržišta rada i socijalne zaštite prvenstveno je usmjeren na utjecaj prema građanima. Komponenta izrazito ukazuje da je potreba za napretkom i razvojem u navedenom području od osobitog značaja ponajviše iz razloga što su posljedice krize mnogima nanijele velike financijske probleme. Kako bi se financije građana što bolje korigirale i dovele do

²⁸Informacije o instrumentu NGEU, dostupno na stranicama Europske komisije: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hr/activities/funding-digital> , 15. lipnja 2024.

napretka, Nacionalni plan oporavka usmjerio je ulaganja u razvoj tržišta rada što za sobom nosi povećanje plaća, poticanje zapošljavanja, osnaživanje ciljeva za povećanje mirovina i socijalnih novčanih pomoći, te smanjenje siromaštva i poticanje brige o skupinama društva kojima je ista najpotrebnija.

4.3.1.1.1. Razvoj tržišta rada

U skladu sa ciljem povećanja plaća kako bi se postigao napredak u zapošljavanju i održavanju radnih mjesta, potrebno je ojačati aktivne politike zapošljavanja, obrazovanje i osposobljavanje kako bi se stjecanje vještina za rad prilagodilo potrebama koje se trenutno nalaze na tržištu rada.

Nadovezujući se na prilagodbu potrebama tržišta rada, važno je spomenuti kako je jedna od ključnih i temeljnih stavki koja treba biti prvotno ispunjena već spomenuta digitalna infrastruktura koja bi za cilj u navedenom imala jednostavniju komunikaciju i povezanost između potencijalnih kandidata za radna mjesta i poslodavaca skupa sa javnom upravom.²⁹

Ispunjenje ciljeva obrazovanja i osposobljavanja ljudi za prilagodbu potrebama na tržištu rada potaknulo bi aktivno sudjelovanje većeg broja građana koji bi svojim kvalifikacijama ispunjavali kriterije za veći broj radnih mjesta.

Više zaposlenika ojačalo bi proizvodnju, trgovinu, usluge i ostale dijelove tržišta rada što bi za posljedicu imalo jačanje gospodarske slike. U skladu s time, Vlada Republike Hrvatske u 2024. godini ostvarila je cilj i namjeru povećanja plaća za 244 tisuće zaposlenika.

Iako, se reforma povećanja plaća u navedenoj godini odnosila pretežito za zaposlene u državnoj službi, Hrvatskoj vojsci i javnim službama, može se reći kako se ciljevi i namjere ostvaruju sukladno planiranim strategijama oporavka.

Govoreći o povećanju plaća možemo se referirati na podatke koje je Vlada Republike Hrvatske iznijela kao argument za potvrdu ostvarenja navedene reforme. Minimalna plaća ostvarila je porast od 103% u razdoblju od 2016. godine do 2024. godine³⁰ što je iznosom odnos sa 414

²⁹<https://planoporavka.gov.hr/UserDoc.sImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491> , 18. lipnja 2024.

³⁰ Navedeno razdoblje od 2016. godine do 2024. godine istaknuto je u komentaru Vlade i premijera Plenkovića kao razdoblje u kojem je trenutna Vlada ostvarivala postignuća i funkcionirala prema napretku.

eura na 840 eura. Zabilježeno je kako je i prosječna plaća porasla sa 749 eura na 1191 eura, u istom razdoblju, što je porast za 54%.

Osim osnovnih povećanja minimalne i prosječne plaće, uvećani su i dodaci na plaće za određena razdoblja; regres, božićnica, uskrsnica.

Dodatno povećanje plaća ostvareno je poreznom reformom³¹ koja je 1. siječnja 2024. godine stupila na snagu, a u ovisnosti o odluci lokalnih razina vlasti koje su u kontekstu reforme imali pravo odabira o mogućnosti povećanja prihoda svih ljudi na njihovom području, osim toga lokalna razina vlasti dobila je mogućnost odabira visine porezne stope koja će se primjenjivati na porez na dohodak na području njihove jedinice.

Porezna uprava³² ističe da je Zakonom o porezu na dohodak (NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23)³³ jedinicama lokalne samouprave omogućeno da predstavnička tijela svojim odlukama propišu visinu porezne stope poreza na dohodak za godišnje poreze, u granicama propisanim zakonom navedenim u člancima 19., 19.a stavak 1. i stavak 2..³⁴

Paket za povećanje plaća od strane Vlade Republike Hrvatske definiran je u iznosima za svaku stavku povećanja: privremeni dodatak za najniže koeficijente iznosio je 300 milijuna eura, povećanje osnovica plaća u odnosu 5% iznosio je 298 milijuna eura, za dodatke uskrsnice u ožujku 2024. godine iznos je bio 25 milijuna eura, te na kraju prosječno povećanje koeficijenta do kraja 2024. godine iznositi će 920 milijuna eura i povećanje plaća u Hrvatskoj vojsci 70 milijuna eura.³⁵

Uz sve dodatne troškove za provedbu reforme povećanja plaće i *supra* navedene iznose, paket za povećanje plaća ukupno je vrijedan 1,63 milijarde eura.³⁶

³¹Porezna reforma 2024. godine, dostupna na stranicama Porezne uprave: <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/PoreznaReforma2024.aspx>, 18. lipnja 2024.

³²Porezna reforma 2024. godine, dostupna na stranicama Porezne uprave: <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/PoreznaReforma2024.aspx>, 19. lipnja 2024.

³³Zakon o porezu na dohodak (NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23)

³⁴Sadržaj navedenih članaka, dostupno na stranicama Zakon.hr: https://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/layouts/15/in2.vuk2019.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro1623, 19. lipnja 2024

³⁵Članak o povećanju plaća, dostupno na stranicama Vlade Republike Hrvatske: <https://vlada.gov.hr/vijesti/plenkovic-najvece-povecanje-placa-u-povijesti-1-63-milijardi-eura-vise-za-place-zaposlenih-u-drzavnom-i-javnom-sektoru/40999?lang=hr>, 01. srpnja 2024.

³⁶Članak o povećanju plaća, dostupno na stranicama Vlade Republike Hrvatske: <https://vlada.gov.hr/vijesti/plenkovic-najvece-povecanje-placa-u-povijesti-1-63-milijardi-eura-vise-za-place-zaposlenih-u-drzavnom-i-javnom-sektoru/40999?lang=hr>, 01. srpnja 2024.

4.3.1.1.2. Regulacija mirovinskog sustava i mirovina

Uz poboljšanje slike na tržištu rada te povećanja plaća, potreba za uvećanjem mirovina i regulacijom mirovinskog sustava postajala je sve veća. Tako je Vlada Republike Hrvatske pokrenula reformu mirovinskog sustava kroz koju je ciljano pokušala povećati adekvatnost mirovina. Ciljna skupina za reformu su korisnici obiteljskih mirovina, korisnici mirovine iz I. i II. mirovinskog stupa i najniže mirovine.

Adekvatnost mirovina uspješno je postignuta određenim strategijama koje je Vlada provela kroz reformu mirovinskog sustava. Strategije koje su spomenute ovdje odnose se na nekoliko značajnih promjena. Prva, jedna od bitnijih, navedena je situacija u kojoj je umirovljenicima uz primanje mirovine omogućen rad kod poslodavaca.³⁷

Osoba koja je stupila u starosnu mirovinu, prema Zakonu o mirovinskom osiguranju³⁸ i Zakonu o radu³⁹ u mogućnosti je sklopiti ugovor o radu te se tako smatra i radnikom u smislu istog zakona.

Radnik umirovljenik kao takav ostvaruje pravo jedino na rad u nepunom radnom vremenu, a kao i svaka druga fizička osoba koja, bez obzira na status, radi na nepuno radno vrijeme, prema Zakonu o radu, stječe prava i obveze iz radnog odnosa pod propisanim uvjetima.⁴⁰

Navedena strategija prvenstveno je osmišljena kako bi umirovljenicima pružila mogućnost ostvarivanja dodatnih financijskih prihoda uz mirovinu kako bi postigli što bolju socijalnu sigurnost.⁴¹

Nadalje govoreći o strategijama vezanim za mirovinski sustav koje osim što se odnose na tržište rada, odnose se i na socijalnu zaštitu, uvelike se ističe problem velikog jaza između mirovina žena i muškaraca. Rješenje je pronađeno u beneficijama kroz uvođenje dodatnog staža za žene koji su ostvarile na temelju svakog rođenog ili posvojenog djeteta.

³⁷Nacionalni plan oporavka, dostupno na stranici: <https://planoporavka.gov.hr/UserDocslImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491>, 02. srpnja 2024.

³⁸ Zakonu o mirovinskom osiguranju, NN 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19, 84/21, 119/22

³⁹ Zakon o radu, NN 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23

⁴⁰ Zakon o radu, NN 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23, članak 62.

⁴¹ Mogućnosti rada umirovljenika, dostupno na stranicama Ministarstva: <https://uznr.mrms.hr/mogucnosti-rada-umirovljenika/>, 02. srpnja 2024.

Objašnjenje proizlazi iz Zakona o mirovinskom osiguranju u kojem članak 32.a. definira kako roditelj – majka ili posvojiteljica koja je ostvarila pravo na starosnu mirovinu prema istom Zakonu ili prema nekim drugim posebnim propisima koji se odnose na obvezno mirovinsko osiguranje generacijske solidarnosti u ukupni mirovinski staž za određivanje mirovine stvarno izvršenom mirovinskom stažu dodaje se i razdoblje od 6 mjeseci za svako rođeno ili posvojeno dijete.⁴²

U reformu mirovinskog sustava ulazi i redefiniranje modela obiteljske mirovine kako bi se postigla što viša razina socijalne sigurnosti kategorija umirovljenika koje su najosjetljivije. Govoreći o najosjetljivijim kategorijama u modelu obiteljske mirovine misli se na članove obitelji koji trpe značajni gubitak prihoda nakon smrtnog slučaja bračnog ili izvanbračnog druga. Reformom bi se bračnom drugu omogućilo korištenje dijela mirovine preminulog bračnog druga što bi znatno poboljšalo socijalnu sigurnost, a i sam položaj osobe koja je pretrpjela velik gubitak.

Kako bi se smanjio mogući rizik od siromaštva za ranjive skupine umirovljenika, osim reforme obiteljske mirovine, plan je provesti povećanje iznosa najmanje tj. minimalne mirovine za korisnike koji se nalaze u navedenom riziku od siromaštva gledajući njihova vrlo niska mirovinska primanja.

Zaključno o reformi mirovinskog sustava bitno je navesti kako u okviru navedene reforme nema elemenata državne potpore.⁴³ Da bi razumjeli što to znači i definirali navedenu konstataciju, potrebno je spomenuti kako bi se ostvarili elementi državne potpore određeni uvjeti moraju biti kumulativno ispunjeni.

Na primjer, mora se raditi o mjeri koja uključuje sredstva iz jednog od proračuna u državi, fondova i pravnih osoba u vlasništvu države, zatim mora postojati prednost koja se na tržištu ostvaruje činjenicom da je korisnik potpore primio sredstva koja u svojem redovnom poslovanju ne bi bio u mogućnosti ostvariti, potpora mora biti selektivna⁴⁴ i zadnji uvjet putem

⁴² Zakon o mirovinskom osiguranju NN 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19, 84/21, 119/22, članak 32.a.

⁴³ O reformi mirovinskog sustava, dostupno na stranicama Nacionalnog plana:

<https://planoporavka.gov.hr/UserDocslimages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491>, 02. srpnja 2024.

⁴⁴ „potrebno je utvrditi je li određeni poduzetnik, sektor ili regija dobio određena sredstva iz proračuna države, jedinice lokalne ili područne samouprave ili druge pravne osobe davatelja potpore pa je time doveden u povoljniji tržišni položaj u odnosu na konkurenciju“ – Ministarstvo financija, Državne potpore, 02. srpnja 2024.

Ugovora o funkcioniranju EU nalaže zabranu dodjele državnih potpora koje utječe na trgovinu među državama članicama.⁴⁵

Iz navedenog zaključeno je kako je mjera u potpunosti financirana od strane pomoći EU, a procijenjeni trošak iznosi 22.660.000 kunske protuvrijednosti.

4.3.1.2. Socijalna zaštita

Glavni cilj razvitka socijalne zaštite je poboljšanje i učinkovitost socijalnog sustava radi smanjenja siromaštva, osiguranja primjerene socijalne skrbi osobama kojima je najpotrebnija, razvijanje sustava obiteljskih centara, prevencija institucionalizacije i sprječavanje socijalne isključenosti. Namjera poboljšanja kvalitete socijalnog života usklađena je sa načelima Europskog stupa socijalnih prava koja se odnose na zaštitu ljudskih prava koja su sastavni dio nacionalnih i međunarodnih dokumenata te dokumenata Europske unije.

Ostvarivanje navedenih ciljeva potaknuto je problemima koji se odnose na kriterije za dodjelu socijalnih naknada. Pojedine naknade nisu dovoljno dobro kontrolirane od strane lokalne i nacionalne vlasti te tako nastaje problem prilikom dodjele jer za neke naknade nema dovoljne provjere.

Ako se provjera ne provodi, određene naknade dodjeljuju se neovisno o dohotku i imovini. Nekolicina njih ne zahtjeva provjeru dohotka, a nekolicina provjeru imovine, tako neke od njih mogu biti dodijeljene primatelju naknade bez obzira što u svome vlasništvu ima određeni broj nekretnina, ali dohodak mu je vrlo nizak ili neznan, u suprotnosti tome kako određena naknada ne zahtjeva provjeru imovine jednak iznos socijalne naknade može zaprimiti osoba koja ima vrlo nizak dohodak, ali u svome vlasništvu ne posjeduje ni jednu pokretninu ili nekretninu. Takav princip dodjele socijalnih naknada stvarno gledajući nije pravedan prema osobama kojima je socijalna pomoć uistinu potrebna. Osim u navedenom, problem još nastaje i kod administracije socijalnih naknada koja je rascjepkana na lokalnu i nacionalnu razinu te još uz to netransparentna i neusklađena. Problem na koji ovdje nailazimo je to što lokalna razina vlasti ima pravo donijeti svoje odluke o visini nekih naknada na svome područja, poput naknade za troškove stanovanja, što u nepovoljan položaj dovodi osobe koje primaju socijalne naknade

⁴⁵O državnim potporama, dostupno na stranicama Ministarstva financija: [https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/koncesije-i-drzavne-potpore/drzavne-potpore/455](https://mfin.gov.hr/istaknute teme/koncesije-i-drzavne-potpore/drzavne-potpore/455), 02. srpnja 2024.

na području druge lokalne jedinice koja prema svojoj odluci tu naknadu ima nižu ili višu što ostvaruje velike razlike u jednakosti socijalnih naknada.⁴⁶

Govoreći o socijalnoj zaštiti osvrnut ćemo se na vrijeme COVID-19 pandemije koja je znatno narušila ekonomsko i socijalno stanje građana. Neki građani ostali su bez posla, neki nisu bili u mogućnosti preživljavati s plaćom samo jednog od roditelja, učenici i studenti su ostajali kod kuće te održavali nastavu na daljinu, roditelji su radili od kuće. Sve navedeno dovelo je do većih troškova režija koje rastu zbog obitelji koja je konstantno kod kuće i troši više. Hrana je bila slabije dostupna zbog narušavanja sustava dostave, uvoza i izvoza te je tako i smanjena konzumacija iste, a uz to i slabija mogućnost odlaska u trgovine. Problem je nastajao i kada bi jedan od članova obitelji obolio od COVID-19 virusa što je zahtijevalo izdatke u zdravstvenom smislu (vitamini, medicinske potrepštine..).

Kako bi se obiteljima olakšalo i pomoglo u ovako kriznoj situaciji država je intervenirala novčanim potporama. Jedna od njih bila je i novčana potpora za obitelj ekonomski pogođenu epidemijom bolesti COVID-19.

Novčana potpora ostvarivala se kada bi zbog nezaposlenosti članova obitelji uzrokovane epidemijom navedene bolesti jedno ili više djece bilo izloženo visokom riziku od siromaštva. Zdravstvenom riziku ili riziku odgojne, socijalne i obrazovne isključenosti.

Potpورا se dodjeljivala u iznosu od 450,00 eura za obitelj s jednim djetetom, a za one s više djece, potpora se uvećavala za 70,00 eura po svakom idućem djetetu. Maksimalni iznos potpore koju je jedna obitelj mogla ostvariti bio je 1.500,00 eura. Potpora je bila osigurana od strane Zaklade „Hrvatska za djecu“.⁴⁷

Republika Hrvatska kao i sami njeni građani, osim posljedica koje su ih pogodile prilikom COVID-19 epidemije, proživjeli su drastično veliku štetu u ožujku 2020. godine uzrokovanu potresom koji je pogodio grad Zagreb te nekoliko mjeseci kasnije drugim potresom koji je pogodio Sisačko-moslavačku županiju. Posljedice potresa bile su nerazmjerno velike, obitelji su ostale bez domova, bez financija, bez svega što su cijeli život napravili i postigli, šteta je

⁴⁶O socijalnim naknadama, dostupno u dokumentu Nacionalog plana:

<https://planoporavka.gov.hr/UserDocslmages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491> , 03. srpnja 2024.

⁴⁷Novčane potpore za obitelji, dostupno na stranicama E-Građani; informacije i usluge : <https://gov.hr/hr/novcana-potpورا-za-obitelji-ekonomski-pogodjene-epidemijom-bolesti-covid-19/1914?lang=hr> , 03. srpnja 2024.

zabilježena i u društvenim sektorima; kultura, stanovanje, obrazovanje i zdravstvo što je značajno narušilo i samu kvalitetu života ljudi. Procjena štete potresa koji je pogodio Sisačko moslavačku županiju u prosincu 2020. godine iznosila je 4,8 milijardi⁴⁸ eura za sva područja koja su zbog jačine potresa zadobile posljedice.

Administrativna jedinica	Šteta			Gubici			Ukupno		
	Javno vlasništvo	Privatno vlasništvo	Ukupno	Javno vlasništvo	Privatno vlasništvo	Ukupno	Javno vlasništvo	Privatno vlasništvo	Ukupno
Sisačko-moslavačka županija	646	2635	3280	166	354	520	811	2989	3800
Zagrebačka županija	61	351	412	10	83	93	71	434	505
Karlovačka županija	73	202	276	8	26	35	81	229	310
Krapinsko-zagorska županija	30	61	91	3	10	13	33	71	104
Grad Zagreb	15	48	63	9	27	36	24	75	99
Ukupno	824	3298	4122	196	500	696	1020	3798	4818

Slika 4. Brza procjena šteta i gubitaka prema administrativnim jedinicama nakon potresa

(u milijunima eura)

Izvor: Vlada Republike Hrvatske;

https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Potres/RDNA_2021_07_02_web_HR.pdf

Potaknuta navedenim posljedicama Vlada Republike Hrvatske kroz Nacionalni plan oporavka navela je nekoliko strategija koje su rješenje problema prouzročenih elementarnom nepogodom i epidemijom. Neke od kategorija koje se ističu su unaprjeđenje digitalizacije sustava socijalne skrbi i povezivanje centara za socijalnu skrb, uvođenje usluge socijalnog mentorstva, izgradnja i opremanje centara za starije osobe. Sve navedeno s ciljem osiguranja bolje socijalne zaštite građanima u slučaju ponovnog scenarija koji je pogodio Republiku Hrvatsku 2020. godine (COVID-19 epidemija i potresi).

Procijenjeni trošak provedbe svih strategija planiranih za unaprijeđene sustava socijalne skrbi iznosi 625.300.000,00 kuna ili 82.991.572,10 eura.⁴⁹

⁴⁸ Vlada Republike Hrvatske, Potres u Hrvatskoj iz prosinca 2020. – brza procjena šteta i potreba, dostupno na: https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Potres/RDNA_2021_07_02_web_HR.pdf , 03. srpnja 2024,

⁴⁹ Trošak strategija planiranih za socijalni sustav, dostupno u dokumentu Nacionalnog plana: <https://planoporavka.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491> , 04. srpnja 2024.

4.4. Zdravstvo

Pandemija u Republici Hrvatskoj kao i ostalim državama diljem svijeta koje su bile pogođene krizom COVID-19 virusa prouzročila je problem ostvarenja funkcionalnog, lako dostupnog i učinkovitog javnozdravstvenog sustava koji se u svakoj od država smatra javnim dobrom potrebnim za dug i siguran život.

Kako je svaka od država za cilj imala suzbiti bolest morala je poduzeti određene mjere koje bi funkcionalno spriječile daljnje širenje i napredovanje virusa te ostavljanje trajnijih i štetnijih posljedica kroz godine.

Funkcionalne strategije bile su zatvaranje državnih granica, sprječavanje kretanja ljudi, izolacije oboljelih građana i savjetovanje građana putem medija na savjesno postupanje i pridržavanje navedenih mjera koliko god one za nekolicinu bile neugodne. Dobra strana koja se iz tih strategija postigla je povećanje zdravstvene sigurnosti građana i sprječavanje preopterećenosti zdravstvenog sustava. Problem je nastajao jer pandemija bila nepoznata, virus koji je pogodio cijeli svijet bio je neistražen, nov i nepredvidiv što je za zdravstvo svih zemalja bila novost, novost koja je stvarala probleme pri pružanju zdravstvene skrbi oboljelima od virusa.

Zdravstvena skrb oboljelima trebala je biti pružena u što boljoj mjeri, posebice jer je virus odnio velik broj života. Kako bi se zdravstvena skrb mogla zadovoljavajuće pružiti države su morale iz svojih proračuna izdvojiti puno veće iznose kako bi osigurale kvalitetnu skrb, nabavu medicinske opreme, cjepiva i lijekova što je zapravo za svaku od država bio jako velik izazov ponajviše iz razloga što je ograničenjem kretanja ljudi i zatvaranjem državnih granica gospodarstvo znatno narušeno, a samim time i javne financije koje su ostvarivale znatno manje prihode tada nego od prethodnih razdoblja.⁵⁰

Zdravstvo je u godinama pandemije, dakle od 2020. godine do 2023. godine ostvarilo puno veće rashode u odnosu na prethodno razdoblje.

⁵⁰O zdravstvenoj skrbi, dostupno u dokumentu: <https://planoporavka.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Plan%20oporavka%20i%20otpornosti%2C%20srpanj%202021..pdf?vel=13435491> , 04. srpnja 2024.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (dalje u tekstu: HZZO) navodi kako su ukupni rashodi za 2022. godinu u odnosu na godinu prije porasli je za 7,30%.⁵¹

U strukturi rashoda ukupni troškovi zdravstvene zaštite osiguranih osoba, dakle obveznog i dopunskog osiguranja, iznosili su 88,07%, a troškovi naknada 9,80%, dok su svi ostali troškovi iznosili samo 1,37%. Troškovi naknada porasli su u odnosu na godinu prije za čak 3,04%, a ponajviše iz razloga što su se u navedenoj godini povećale potrebe za naknadama za rodiljni dopust i naknada plaća zbog privremene nesposobnosti za rad koja je bila jedna od posljedica krize.⁵²

U 2020. godini HZZO je zbog situacije s epidemijom i potresima beskamratno pozajmio 350 milijuna s ciljem lakšeg podmirenja novonastalih nepredviđenih troškova za zdravstvenu zaštitu i potrebne naknade. Zajam je do 2022. godine vraćen u iznosu 254 milijuna kuna.⁵³

Republika Hrvatska imala je još jedan veliki problem koji je ostavio velike posljedice na pružanje zdravstvene skrbi, a to je već spomenuta serija potresa 2020. godine, kada je stradao velik broj zdravstvenih ustanova u Gradu Zagrebu i samim time smanjio broj kapaciteta za zaprimanje pacijenata i prostorija za pružanje adekvatne zdravstvene skrbi. Znatne iznose država je morala utrošiti kako bi mogla pružiti potrebno i kako bi postigla barem malen pomak u sprječavanju širenja pandemije i virusa.

Kroz Nacionalni plan oporavka osigurana su bespovratna sredstva u iznosu od 2,56 milijardi kuna što je 5% ukupnog iznosa svih stavaka Nacionalnog plana oporavka. Cilj za koji su sredstva bila namijenjena prvenstveno je jačanje zdravstvenog sustava kako bi adekvatnije odgovarao na izazove zaraznih bolesti te osigurati jednaku dostupnost skrbi svim građanima Republike Hrvatske.

⁵¹ Rashodi zdravstva u Republici Hrvatskoj, dostupno u Izvješću o poslovanju HZZO-a za 2022. godinu: <https://hzzo.hr/sites/default/files/inline-files/IZVJE%C5%A0%C4%86E%20O%20POSLOVANJU%20HZZO-a%20za%202022..pdf> . 07. srpnja 2024.

⁵² Rashodi zdravstva u Republici Hrvatskoj, dostupno u Izvješću o poslovanju HZZO-a za 2022. godinu: <https://hzzo.hr/sites/default/files/inline-files/IZVJE%C5%A0%C4%86E%20O%20POSLOVANJU%20HZZO-a%20za%202022..pdf> . 07. srpnja 2024.

⁵³ O zajmu za podmirenje zdravstvenih troškova, dostupno u Izvješću o poslovanju HZZO-a za 2022. godinu: <https://hzzo.hr/sites/default/files/inline-files/IZVJE%C5%A0%C4%86E%20O%20POSLOVANJU%20HZZO-a%20za%202022..pdf> . 07. srpnja 2024.

Vrijednost koja je namijenjena za zdravstvo koristi se za provedbu nekoliko reformi i strategija, taksativno navedenih. To su:⁵⁴

1. Unaprjeđenje učinkovitosti, kvalitete i dostupnosti zdravstvenog sustava
2. Uvođenje novog modela skrbi za ključne zdravstvene izazove
3. Uvođenje sustava strateškog upravljanja ljudskim resursima u zdravstvu
4. Osiguranje financijske održivosti zdravstvenog sustava
5. e-Zdravstvo

5. KOMENTAR NA NACIONALNI PLAN OPORAVKA I OTPORNOSTI

Hrvatska Gospodarska Komora na svojim je službenim stranicama iznijela komentar i mišljenje o Nacionalnom planu oporavka za razdoblje 2021. – 2026. godine, te navela kako je snaga mehanizma za oporavak i otpornost zapravo ključna za oporavak gospodarstva Republike Hrvatske. Mehanizam koji je donesen od strane Vlade na inicijativu Europske komisije pokazatelj je odlučnog zajedničkog odgovora na potrebe građana i svih poduzetnika na cijelom području Europske unije. Mehanizam za otpornost i oporavak nastao je iz inicijative „EU sljedeće generacije“ koji je za cilj imao omogućiti provedbu digitalne i zelene transformacije zbog jače otpornosti zemalja članica na sve buduće krize. U okviru mehanizma osigurano je ukupno 672,5 milijardi eura bespovratnih sredstava i zajmova koji su namijenjeni državama članicama za provedbu svojih nacionalnih strategija i reformi u cilju obnove i oporavka.

Hrvatska Vlada uspjela je osigurati Republici Hrvatskoj najveći iznos bespovratnih sredstava u odnosu na druge države članice, a iznos je bio čak 6,3 milijarde eura, te uz to i 3,6 milijardi eura zajmova koji se mogu iskoristiti u razdoblju od 6 godina, odnosno u razdoblju 2021. – 2026. godine.

Nacionalni plan oporavka osim što za cilj ima provođenje reformi za obnovu u javnom sektoru, predviđa reforme od značajne koristi za pojedince-građane i za poduzetnike u Republici

⁵⁴Plan oporavka sažetak za građane, dostupno na: <https://planoporavka.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Prezentacija%20NPOO%20-%20Zdravstvo.pdf?vel=12953069>, 04. srpnja 2024.

Hrvatskoj. Sve pozitivne strane strategija trebale bi dovesti do dinamičnijeg rasta gospodarstva i obnove.

Hrvatska Gospodarska Komora, referirajući se na sve pozitivne strane Nacionalnog plana oporavka, jasno iznosi stav o snažnom podržavanju navedenog i nastavku surađivanja s institucijama provedbi reforma do konačnog usvajanja i provođenja plana.⁵⁵

6. ZAKLJUČAK

Gospodarstvo Republike Hrvatske, a samim time i javne financije znatno su narušeni početkom 2020. godine kada je cijeli svijet pogođen krizom prouzročenom COVID-19 pandemijom. Pandemija je pod svojim utjecajem zaustavila napredak gospodarstava i socijalni razvitak država. Države su pod utjecajem mjera suzbijanja pandemije gubile prihode, zaustavljale razvoj gospodarstva, zatvarale granice, davale potpore, naknade i brinule o svojim građanima. Cijeli taj proces zahtijevao je vrijednosno veće iznose novca od onoga koji bi inače u tom razdoblju bio dostupan. Prihodi su slabili, poduzeća nisu mogla poslovati zbog smanjenja gospodarske aktivnosti, državni proračun koji je ostvarivao prihode od poreza na dobit, poreza na dohodak, poreza na dodanu vrijednost, znatno je gubio prihode. Javni rashodi uslijed sprječavanja širenja pandemije su rasli, a prihode nije bilo moguće ostvariti u tako visokim iznosima koji bi bili potrebni za djelotvorno funkcioniranje. Republika Hrvatska svoj konačni šok doživjela je u ožujku 2020. godine razornim potresom u gradu Zagrebu koji je ostavio posljedice na cijelo područje i okolicu. Krajem iste godine, u prosincu, još jedan razoran potres koji je pogodio Sisačko – moslavačku županiju i zadao je udarac Vladi Republike Hrvatske koja je usprkos pritisku pandemije pokušavala održati gospodarstvo na životu i sada je morala značajno pomoći stanovnicima koji su uslijed razornog potresa izgubili svoje domove i svoju imovinu.

Kako bi država što učinkovitije funkcionirala, Vlada Republike Hrvatske je na inicijativu Europske Komisije donijela Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. godinu koji je služio kao strateški dokument za oporavak i naknadni razvitak gospodarstva. Ciljeve iz Nacionalnog plana oporavka Vlada je provodila, čime je doprinijela gospodarskom razvoju. Gospodarstvo ostvaruje pozitivne rezultate dok posljedice u financijama, nažalost, osjetimo i

⁵⁵ <https://www.hgk.hr/komentar-hgk-na-sazetak-nacrta-nacionalnog-plana-oporavka-i-otpornosti-2021-2026>, 08. srpnja 2024.

dalje uslijed inflacije, visokih cijena, nedostupnosti nekih proizvoda na tržištu, nedovoljno visokih plaća s obzirom na cijene potrepština. Najveći su rashodi tijekom pandemije i oporavka ili u sektoru zdravstva, za koji su predviđena znatna ulaganja.

Napredak i pozitivne gospodarske rezultate, temeljene na strategijama i planovima za oporavak uz financiranje od strane države iz njenog proračuna i na temelju EU pomoći u vidu zajmova i bespovratnih sredstava.

7. LITERATURA I IZVORI

1. Ekonomski institut Zagreb, Analiza turizma 2018. godine, dostupno na: https://www.eizg.hr/userdocsimages/publikacije/serijske-publikacije/sektorske-analize/sa_turizam_2019.pdf
2. Europska komisija, Instrument za oporavak i otpornost, dostupno na: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en , 07. rujna 2024.
3. Europska komisije, Financiranje digitalizacije u višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje 2021. – 2027. godinu, dostupno na: https://economy-finance.ec.europa.eu/eu-financial-assistance/sure_en?prefLang=hr&etrans=hr , 15. lipnja 2024.
4. Hrvatska gospodarska komora, Hrvatsko gospodarstvo 2018., dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/hrvatsko-gospodarstvo-2018-web5de4e54e2e6c2.pdf> , 16. svinja 2024. i 21. svibnja 2024.
5. Hrvatska Gospodarska Komora, Hrvatsko gospodarstvo 2020. godine, dostupno na; <https://hgk.hr/documents/hrvatsko-gospodarstvo-2020-web6107a81e2f243.pdf>
6. Hrvatska Gospodarska Komora, Komentar HGK na Nacionalni plan, dostupno na; <https://www.hgk.hr/komentar-hgk-na-sazetak-nacrta-nacionalnog-plana-oporavka-i-otpornosti-2021-2026> , 08. srpnja 2024.
7. Hrvatska Narodna Banka, Glavni makroekonomski indikatori, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori> , 20. svibnja 2024.
8. Hrvatska Narodna Banka, Utjecaj koronakrize na hrvatsko gospodarstvo i izvoz, dostupno na; <https://www.hnb.hr/-/utjecaj-koronakrize-na-hrvatsko-gospodarstvo-i-izvoz>

9. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Izvješće o poslovanju HZZO-a za 2022. godinu, dostupno na; <https://hzzo.hr/sites/default/files/inline-files/IZVJE%C5%A0%C4%86E%20O%20POSLOVANJU%20HZZO-a%20za%202022..pdf> , 07. srpnja 2024.
10. Hrvatsko gospodarstvo i poduzetnici, dostupno na; <https://www.hgk.hr/koronavirus-nagriza-hrvatsko-gospodarstvo-pogodeno-95-posto-tvrtki>
11. <https://www.iusinfo.hr/>
12. Ministarstvo financija Republike Hrvatske, Državne potpore, dostupno na; <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/koncesije-i-drzavne-potpore/drzavne-potpore/455>
13. Ministarstvo financija Republike Hrvatske, Državni proračun 2018., dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2018-godina/609>
14. Ministarstvo financija Republike Hrvatske, Državni proračun 2019. godine, dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608>
15. Ministarstvo financija Republike Hrvatske, Sažetak proračuna 2018. godine za građane, dostupno na; https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Informacije_za_gradane/izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202018.%20-%20Vodic%20za%20gradane.pdf , 20. svibnja 2024.
16. Ministarstvo financija Republike Hrvatske, Sažetak proračuna 2019. godine za građane, dostupno na; https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Informacije_za_gradane/Izvršenje%20Drzavnog%20proracuna%20za%202019.%20-%20Vodic%20za%20gradane.pdf , 22. svibnja 2024.
17. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Republike Hrvatske, Mogućnosti rada umirovljenika, dostupno na; <https://uznr.mrms.hr/mogucnosti-rada-umirovljenika/> 02. srpnja 2024.
18. Porezna Uprava, Porezna reforma 2024. godine, dostupno na; <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/PoreznaReforma2024.aspx> 18. lipnja 2024. , 19. lipnja 2024.
19. Vlada Republike Hrvatske, Hrvatski izvoz, dostupno na; <https://izvoz.gov.hr/o-hrvatskom-izvozu/9?big=0>
20. Vlada Republike Hrvatske, Imamo najveći rast otkad je Hrvatske. To pokazuje brz, snažan, kvalitetan i sveobuhvatan oporavak hrvatskog gospodarstva, dostupno na; <https://vlada.gov.hr/vijesti/imamo-najveci-rast-otkad-je-hrvatske-to-pokazuje-brz-snazan-kvalitetan-i-sveobuhvatan-oporavak-hrvatskog-gospodarstva/33446>

21. Vlada Republike Hrvatske, Komisija povisila procjenu rasta hrvatskog gospodarstva na 3,1% u 2019.godini, dostupno na; <https://vlada.gov.hr/vijesti/komisija-povisila-procjenu-rasta-hrvaskoga-gospodarstva-na-3-1-posto-u-2019-godini/26331?lang=hr>
22. Vlada Republike Hrvatske, Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. godini (prezentacija-sažetak za građane), dostupno na; <https://planoporavka.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Prezentacija%20NPOO%20-%20Zdravstvo.pdf?vel=12953069> , 04. srpnja 2024.
23. Vlada Republike Hrvatske, Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. godine
24. Vlada Republike Hrvatske, Potres u Hrvatskoj iz prosinca 2020. – brza procjena šteta i potreba, dostupno na; https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Potres/RDNA_2021_07_02_web_HR.pdf , 04. srpnja 2024.
25. Vlada Republike Hrvatske, Program Vlade RH 2020. – 2024. godine, dostupno na; <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Dokumenti%20Vlada/Program%20Vlade%20Republike%20Hrvatske%20za%20mandat%202020.%20-%202024..pdf>
26. Zaposlenost u Hrvatskoj, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/dzs-broj-zaposlenih-pao-stopa-nezaposlenosti-porasla-na-9-1-posto-36127> , 15. svibnja 2024.

Pravni izvori:

1. Zakon o porezu na dohodak (NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23)
2. Zakon o mirovinskom osiguranju (NN 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19, 84/21, 119/22)
3. Zakon o radu (NN 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23)

8. POPIS SLIKA

Slika 1. Struktura ostvarenja prihoda poslovanja u 2018. godini prema ekonomskoj klasifikaciji – strana 4. ; Izvor: Ministarstvo financija, Godišnji izvještaj izvršenja državnog proračuna za 2018. godinu – vodič za građane

Slika 2. Struktura ostvarenja prihoda poslovanja u 2019. godini prema ekonomskoj klasifikaciji – strana 7. ; Izvor: Ministarstvo financija, Godišnji izvještaj izvršenja državnog proračuna za 2019. godinu – vodič za građane

Slika 3. Raspodjela ulaganja po komponentama Nacionalnog plana – strana 12. ; Izvor: Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. godine

Slika 4. Brza procjena šteta i gubitaka prema administrativnim jedinicama nakon potresa (u milijunima eura) – strana 24. ; Izvor: Vlada Republike Hrvatske; https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Potres/RDNA_2021_07_02_web_HR.pdf